

Posudek na rigorózní práci

Soukromoprávní vymáhání škody v soutěžním právu EU

Autor práce: Mgr. Patrik Albrecht

Autor posudku: doc. JUDr. Václav Šmejkal, Ph.D.

Obecná charakteristika práce

Posuzovaná práce se věnuje aktuálnímu a hojně diskutovanému tématu z oblasti práva ochrany hospodářské soutěže, kterým je opatření EU – v podobě směrnice – na podporu jeho soukromoprávního vymáhání, tj. prostřednictvím žalob subjektů poškozených protisoutěžním jednáním proti jeho pachatelům. Autor se rozhodl „zmapovat vývoj a cestu, která vedla k přijetí Směrnice, představit a vysvětlit základní principy a mechanismy, na kterých je nová právní úprava vybudována a zejména nalézt odpovědi na otázky, které se týkají budoucí aplikace práv dle Směrnice...“. Práce byla tudíž vedena dostatečně hodnotnou ambicí vstoupit do běžící diskuse, která začala ještě před rokem 2014, kdy byla směrnice EU č. 2014/104 schválena, a dosud probíhá, zejména v reakci na její národní transpozice a praktickou implementaci vnitrostátními soudy členských států.

Co do obsahu je práce, vedle Úvodu a Závěru, členěna na tři výkladově – analytické kapitoly, věnované jednak vývoji právní úpravy EU do roku 2014, následně přijaté směrnici a její transpozici v ČR, a nakonec poměrně stručně otázce kolektivní ochrany práv – vymáhání nároku na náhradu škody prostřednictvím reprezentativních žalob. Rozsah vlastního textu práce je 98 stran, práce je vybavena standardním aparátem (seznam zkratk, abstrakt, seznam použitých zdrojů), má formální úpravu odpovídající odborným pojednáním. Poznámkový aparát tvoří 143 standardizovaných odkazů pod čarou.

Přednosti práce

Práce je nepochybně samostatným autorským dílem odrážejícím poznání a názory autora v otázkách dostatečně složitých, aktuálních a pro teorii i praxi ochrany hospodářské soutěže významných. Sám záměr pustit se do analýzy výše uvedené problematiky je tudíž pozitivní a chvályhodný. Je přitom zřejmé, že autor napsal práci se zaujetím, snažil se postihnout aktuální vývoj na úrovni EU (včetně podaných, v době dokončení práce ještě nezodpovězených předběžných otázek k Soudnímu dvoru EU). Práce tudíž obsahuje řadu samostatných úvah a sympatických postřehů ohledně rozpornosti některých přijatých řešení (např. na str. 38).

Co do struktury je práce dostatečně jasně rozčleněna, jednotlivé sub-kapitoly na sebe navazují, analytické části jsou opatřeny dílčími závěry. Ocenění hodná je i autorova snaha o grafické zpracování některých vývojových linií, skutečností upravených směrnicí apod., která činí

sdělované informace přehlednějšími. Přes některé jazykové nedostatky (na něž bude upozorněno níže) se práce dobře čte a celkově svědčí o schopnostech i erudici autora.

Nedostatky práce

Odvaha pustit se do širokého, aktuálního tématu, je výpravou na tenký led, což se naplno ukázalo v posuzované práci. Autor se pustil do rozsáhlé, v podstatě přehledové úvahy v době, kdy na jedné straně, o směrnici 2014/104, její pre-historii, obsahu, i implementaci do zákona č. 262/2017 Sb., již bylo napsáno hodně. Na druhé straně, v době zpracování textu chyběly jak již vzpomenuté odpovědi na první předběžné otázky vnitrostátních soudů k SDEU, tak i dostatečná vnitrostátní aplikační praxe, které by umožňovaly již zpracovanou a v řadě pramenů popsanou materii obohatit, tj. posunout dál analýzou nových skutečností. Najít v tématu něco skutečně nového, zajímavého, nepopsaného, by tudíž spíše než sepsání přehledu vyžadovalo důslednou mikro-analýzu některé z dílčích otázek spojených s vymáháním náhrady škody způsobené porušením soutěžních pravidel (jak se také v řadě již obhájených diplomových i disertačních prací děje), anebo neméně důkladné srovnávání vnitrostátních transpozičních předpisů členských států s cílem nalezení rozdílů ohrožujících soudržnost soukromoprávního vymáhání v rámci EU či identifikování témat budoucích předběžných otázek k SDEU.

Autor se cestou dílčí mikro-analýzy ani srovnání bohužel nevydal, což koneckonců prozrazuje již jeho výše citovaná, povýtce rétorická „výzkumná otázka“. Posuzovaná práce tak nabízí komentovaný přehled známé judikatury SDEU předcházející směrnici 2014/104, představení obsahu směrnice a její transpozice do zákona ČR, jež je ovšem provedené výběrově s důrazem na některé vybrané otázky. Vedle opakování jinde snadno dohledatelných informací sice autor nabízí vlastní postřehy a hodnocení, často bohužel ve stylu "autor je toho názoru, že...". Žánr přehledové úvahy tak jednoznačně přebíjí jakýkoli zacílený detailní výzkum, nebo pokus o důsledné srovnání, a to i mezi směrnicí 2014/14 a zákonem č. 262/2017 Sb.

V kapitole 2. si autor poněkud překvapivě vybírá k okomentování jiná ustanovení směrnice (žalobní legitimace, předmět žalob, zvýhodnění žalobců), než u zákona ČR (promlčení, místní příslušnost, závaznost rozhodnutí), takže srovnání obsahové či formální míry shody ani není možné. Pokud nebylo srovnání cílem, měl být alespoň výběr ustanovení podrobených analytickému komentáři vysvětlen na základě předem dané metodologie, z níž by vysvítalo, dle jakých kritérií byla vybrána určitá, a ne jiná ustanovení směrnice a zákona. Samo uchopení tématu z hlediska stanovení cíle, předmětu a metody zkoumání tudíž vykazuje podstatné nedostatky, které značný dílem snižují hodnotu a přínos práce. Rigorózní práce by měla být přísná i v tom, jak je koncipována a provedena, což pro posuzovanou práci bohužel neplatí.

Ohledně provedení je možné kriticky hodnotit i výběr použitých pramenů, který neodráží bohatství publikací dostupných k danému tématu v českém a anglickém jazyce. Dalo by se očekávat, že práce, která chce do šířky přehlédnout a hodnotit, bude reagovat na některé z existujících monografií (v anglickém jazyce nejméně pět kvalitních a rozsáhlých prací) a zohlední i dostupnou produkci v českém (příp. slovenském jazyce), jako jsou informační listy ÚOHS, sborník vydaný PR UK (L. Tichý a kol.), oba komentáře k zákonu č. 262/2017 Sb. apod.

Přísnost nakonec autorovi chyběla při dokončování, jakož i obsahové a formální kontrole textu. Práce je v důsledku toho zatížena zbytečnými jazykovými neobratnostmi, nepřesnostmi a chybami. Autor místy přechází do reportážního přítomného času, následně zase zaujímá odstup a píše v čase minulém. Podobně nenašel jednotu v tom, zda bude psát o *leniency* či *Leniency*, bílé či Bílé knize, i v českém přepisu střídá shovívavost a schovívavost! Volnost v užití jazyka, nepřípustnou v odborném právním textu, prozrazují o obraty jako na str. 41 "Komise tímto /myšleno směrnicí – pozn. oponent/ de facto zasáhla...", když je zřejmé, že nikoli Komise, ale Rada a Evropský parlament přijaly dotčenou směrnici. Práce dále obsahuje některá nelogická opomenutí či nepřesnosti, např. z přehledu aktivně legitimovaných pro podání žaloby na náhradu škody vypadli konkurenti pachatele přestupku proti soutěži, v případě vysvětlení „deštníkového efektu“ došlo – zřejmě pouze jazykovou nepřesností – k záměně za přenesení ceny (*passing on*), ačkoli se správně jedná využití možnosti zvýšit cenu i ze strany podniku nezúčastněného na kartelové dohodě.

Někde si autorova tvrzení vzájemně odporují, např. na s. 67 tvrdí, že zkušenosti se soukromoprávním vymáháním mělo pouze Německo a Velká Británie, a proto k nim směřují nadnárodní žaloby, ale na str. 88 se odvolává na rozsáhlé zkušenosti Nizozemska. Navíc důkladnějším zkoumáním dokumentů z webových stránek Komise by autor zjistil, že již tzv. studie *Ashurst* v roce 2004 (která bohužel nebyla jako pramen práce využita) umístila Velkou Británii z hlediska počtu případů soukromoprávního vymáhání škody z porušení soutěže až za Francii, Švédsko, Nizozemsko, Dánsko... z čehož plyne, že preferování anglické jurisdikce ze strany žalobců nebude primárně dáno počtem starších rozhodnutí a zkušeností s tímto typem žalob.

V souhrnu je třeba konstatovat, že práci by prospěly jak promyšlenější, jasněji zacílený přístup k výběru cíle a metody, tak i větší důslednost ve výběru pramenů a následně v kontrole textu, která by odstranila obsahové a formální nedostatky a nelogičnosti. S autorem již bylo v tomto smyslu komunikováno, je srozuměn s tím, že v této podobě práce není vhodná k obhajobě a je připraven ji dopracovat a upravit.

Celkové hodnocení

Práce není ve stávající podobě vhodná k obhajobě, autorovi se doporučuje jí dopracovat či přepracovat.

Praha, 24. 6. 2019

Václav Šmejkal